

tem jim morash pa rane samasati, ali s zepivnim volkam, ali pa s nekim drugim ljupilam, ktero je njega dni imenitni in saflusheni drevoréjiz, zhaftitljivi fajmoshter I. L. Krist is jilovze, mladiga krávjeka, krávjih dlak in terpentinove smole delati uzhil.

Ljupilo, s katerim se rane na sadnim drévju samashejo, se takó le naredi: Vsemi obilno pest jilovze in ravno toliko krávjeka, dvé pesti kravjih dlak in en funt terpentinove smole.

Jilovza, ktera nima ne kamnita ne peskena biti, se narprej s vodó smesha in tako vmede, de je nekimu terdimu ljupilu ali kashi enaka. Potem se krávjeka in krávjih dlak sraven perde ne, ktere morajo prav narahlo rasmikane biti, de se loshej rasprosté in med jilovzo pomeshati pušté; sdaj se v neki zhrepini na pezhi, ali na sherjavzi raspuštena in rastopljena terpentinova smola sraven dene, prav dôbro mesha, dokler se terpentin nekimu ljupilu enak med popreshne rezhí do dobriga pognede. — Nar loshej in hitreji se pa vse skup smesha, zhe se s krávjekam in krávjo dlako pognedena jilavza na kakshni klopi ali misi ploshnato rasgnede, in terpentin nanjo vlije, urno vse skupej tako dolgo mede, dokler imenovano ljupilo dôber klej postane, s katerim se drevésne rane samashejo, kolikor je treba.

Tak klej se mora v kakshen mehur savesati in v vódo djati, ali v neki posodi dôbro pokriti, in po sleherni rabi v semljo sakopati, de smerej mehák ostane, in se na sraku ne posufhi in terd ne postane.

F. Schmidt v Šhishki.

Velika nozh.

Velika nozh je nar vezhi zerkveni prasnik zeliga leta, po kterm se nastóp drusih prasnikov ravna. Nedelja in pondeljik se prasnujeta. Per Nizejfkimu zerkvenimu sboru v létu 325 po Kristufovimu rojstvu je bilo namrezh sapovedano, de se ima velika nozh po všim kerfhanstvu ob enakim zhafu in vfelej pervo nedeljo po spomladanjfki polni luni — to je, po ti, kadar sta v spomladi nozh in dan enako dolga bila — prasnovati. Velika nozh ni tadaj nikoli pred, kakor 22. Šufhza (v prestopnim letu pa 21. tega mesza) in nikoli posneji, kot 25. Malitavna.

Domazhe povésti.

Is Prema.

Zhaftitljivo Vrédihtvo! — „Novize“, kar povejo, fhe prav povejo; ali tako ni s zhafopisam „Karniolija“. Njeni ofemnajsti list nam kashe podobó ljudi, kakorshni so okoli Prema. V lashnjivi raslagi te réf lépe podobé pravi ona, de tako se nosijo ljudje v krajih Prema, Rovanj in Zhizharije, in de po obleki tega Zhishkiga para in is njih obojih snamenj — brufi in obrozhi — ki per njih na tleh leshite, se sposna, de revno mora biti njih shivljenje v desheli puštiga krafa. Velika lash! ktera, Bog vari! de bi se vkoreninila na domazhim in ptujim, bi bila enaka stari koprivi, ktera bi se s možhnimi korenikami in obilnim femenam rasvlekla po vši krajnfki desheli, ter opekla mnoge ljudi. —

Zhizh je saref lépe moshke postave, Zhizhka sdra viga, terdniga serna. Takih je ref dofti v Zhizharii, ktera se Primorju (Küstenland) ne pa Notranjfkimu perfhteje, v kateri, desiravno je kamnita in germovnata, ne shivijo junafhki Zhizhi famo s brufi in obrozhi, temuzh tudi od svoje kmetije, (zhe je ravno majhina, ima pa jako rodovitno semljo) od réje blagá, posebno dróbnize, od dervarjenja in ogljerije, ki tavshente prinesete, od mnogih kupzhij in tovorenja s vinam, kteriga Krajnzi dofti popijejo, in od obtefovovanja debeliga hraftoviga, bukoviga, drenoviga, jefenoviga lefa in drugiga orodja sa Refhke in Tershafhke brodarije (Schiffswerften). Nólha ljudi okoli Prema in Rovanj ni Zhishki enaka, ampak Pivfhki in Barkinfki. Zesta is Reke v Terst meji Zhizhe od Barkinov; voda Reka, ki v Dleti spod Zhubranfkiga svira, per Šhkozjani v strafhno jamo fhumezha doni, pod Krafam tezhe, in per Šhtevani is dofti vrozhkov v morje lije, je perpravna mejiti Barkine od Rovanzov ali Doljanov; gorato pezhovje Globovnika do Šnoshefhke Lose pa meji Doljane od Pivzhanov, med kterimi Pivka tezhe in v Postójnko jamo fhumi.

Zhe je nashim pridnim Novizam bilo mar in vfhez, svoje majhne pomote radovoljno ozhitno popraviti, fi bodo gotovo persadele tudi velike pomote svoje festre Karniolije, kar je mogozhe poravnati, zhe nozhejo nezhafti deleshne biti. Torej je od te pomote pésmika sloshena, s ktero se „potrebni“, ne „bedaftih vprashanj“ Karniolii daje, jo k rasumi vabit in s petizami sgovarjat. Mi Premzi, ki nismo nikoli ne brufov ne obrozhov prodajali, tudi nikoli nismo in ne bomo nofli zhishkih fukenj in opank, prófimo pri ti priloshnosti, naj zhaftitljivo vrédnihtvo to písmo in nasledno pésmiko v Njih Novize urno vtaknejo, de bo „Urno, kaj je noviga“ poshteno med bravze príhlo. Ostanemo v prijasnosti in spofhtovanju

Prem 11. Šufhza 1844.

Njih svefti bravzi in poshteni Premzi

Š. P. — V. P. — J. V.

foseskni moshje.

Potrebne vprashanja Premzov.

Zhimu, Karniolija! fi nam spet vun dana,

Ker dofti Krajnfkih imamo noviz?

Sakaj podoba nólh t' je sdaj perdjana? —

»De b' móglá spet vloviti kaj petiz! —«

Sakaj nam Zhizha, Zhizhke dash podobe,

Ki nílta róda Krajnzov in Krajniz?

Deshelo njih sakaj pífat' narobe? —

»Sa to, de b' zhishkih víd'la tud petiz! —«

Sakaj Rovanze, Premze h Zhizham stavish,

Ki so raslozhni v nofhi ino v liz',

In Nótanjfko namest Primorfko pravish? —

»Sa to, k' se motifh le savolj petiz! —«

Ne vesh, kje tvojih Zhizhov par prebiva?

Okol' Bergoda, Mun ino Vodiz.

Ne vesh, de Premza bífra Reka vmiva,

In ne terpi, de b' ítrila mu kriviz?

Is Študeniga.

V Študenim zerkve f. Jakoba v Notrajnfkim so pretezheni advént pervokrat prav lépe nove orglje sapéle, ktere so po fkerbnim persadevanju gosf. fajmoshtra, popreshniga in sedáj niga gosf. kaplana, bogabojezhi farmani narediti puštili. Sheljeli so jih she vezh lét, in té shelje so jim bile pretezheno léto s velikim veseljem dopolnene, po redi vši domorodzi sa boshjo flushbo vneti, fo na

pervi glaf novih orgelj omifliti fi, od perviga do sadnjiga vfi po svoji mozhi obljudili sa nje v denarjih podariti, ako ravno je Študenfka fara prav majhna in ni imela pred malo letmi farne zerkve. In po ti poti je she v prvi beri ali obljudi zhes 500 goldinarjev fkupej prifhlo. Zele orglje fo pa 1220 goldinarjev v frebru veljale.

Pa kaj fe is prave poboshnosti in vrezhoshelnosti sa boshjo zhaft vfe ne ffori? —

Posvečevanje Lavanškiga Škofa.

Prečastitljivi Gospod Francišk Ksaver Kutnar, korar in c. k. véliki ogléda vsih šól Solnògraške Škofije, so bili 3. Sušca tega leta od Njih Eminenzije, milostljiviga gospoda Kardinala, Knéza in vikšiga Škofa v Solnimgradu, Knéza od Švarzenberga, vpričo dvéh prečastitljivih Škofov in neizmérniga ljudstva v stolni cérkvi za Škofa in Knéza Lavanške Škofije v Šent-Andreju prav pražnično posvečeni. Med tim so verni svojiga prihódniga vikšiga Pastirja željno pričakovali. In 14. tega mesca so bile njih goréče želje ispolnjene, ker so prihod svojiga milostljiviga Škofa na spraznjeni sédež med gromenjem strelanja slavno in po vrédnosti obhajali. Čez pét dni potim, to je 19. tega mesca, se je pa pri zbrani veliki množici od vsih stanov po cerkovnih šegah in obrédih vpejvanje v škofijski sédež po vrédnim obhajalo in praznovalo. — Kakor so pa milostljiviga Škofa od tamkej neradi dali in zgubili, poséбно zavolj visóke učenosti in zasluženja v šolski vodii: z takim serčnim veseljem so Jih tukaj sprejéli. — Nas vsih pa, ki smo tako srečni, taciga imenitniga in slavniga moža med svoje rojake *) štéti, edina je želja, de bi ga Večni k svoji časti in k pridu Njemu zročene čéde dolgo dolgo milostljivo ohranil!

D.

Urno, kaj je noviga?

(Lefen tlák v Ljubljani.) Šlifhali fmo, de hozhejo v nekih dveh mezfih v Ljubljani pred bolenifhnizo (Barmherzigarjih) sa poskuhnjo kof Dunajfke zešte s lefam tlatiti ali flafhtrati. Okrogle dóbove kolizhke ali zhokizhke (Sockeln) bodo k temu delu jemali, kateri bodo v neki namaki (Beitze) namozheni, ki jo je gofp. Vithalm v Gradzu isnajdel, sa katero je dopuŕheni list (patent) dobil. V Gradzu jih je she zhes 1100 fhterivoglavnih féshnov s léfam tlatinénih, in prav jako hvalijo ta tlák (flafhter), ter pravijo, de bo po ti namaki vfaki léf pred gnjilobo, zhervojédno in drugim konzhanjem obvarvan, in lefnina vfake robe: oknjenih krishov, lefenih vodnafhkih zev i. t. d. prav terdna. Gofp. Vithalm tudi terdi, de je ta tlák boljfi in de dalje terpi, kakor de bi bil is nar terjiga kamnja, in de konji na njemu nar teshji vosove hitrejfi vlezhejo, in fe tako naglo ne vpehajo, kakor po drugih zeŕtah. Vithalm je svojo snajdbo she od leta 1843 v rasne kraje osnanil, to je: v Ho-

*) Rojeni so 1793 pri Šent-Vidu na Dolenskim.

land, Rufovfko, v Eŕtrajh, Šhvajz, Sakfonfko i. t. d., od koder jih je tudi dovolj vashnih blagodarov sa nje dobil. Vedro take namake prodaja v Gradzu po 2 goldinarja in 40 krajzerjev frébra. Tudi fe pri njemu she v namaki vterjeni kolizhki dobijo, od katerih velja fhterivoglavni féshen manjfi plemena 4 goldinarje in 30 krajzerjev, vezhiga plemena pa le 3 goldinarje in 50 krajzerjev, ko bi tega lefofláka tudi v drugih krajih poskuŕhati hotli. Škuŕhnja je Vithalma uzhila, de mora terdi léf zele tri tedne, mehki ali jelovi léf pa 50 dni in fhe zhes, v ti namaki leŕhati. Prav radovedni fmo, kako fe bo pri naf ta tlák obnafhal, kteriga bodo fpervizh na neki zeŕti poskuŕhali, po kateri fe nar teshji vosovi vŕfekoŕsi prepelujejo. Gotovo bode vfaki dan gledovzov sa doŕti pri ti naredbi, in sopet bomo priliko imeli, vfe forte miŕel in rasfodkov od njih svediti!

(Šhvedfki kralj, Karol XIV.) je 8. Šufhza umerl. On je bil 80 let ŕtar, in med vfimi danafhnimi famooblaftniki nar ŕtarejfi.

(Štara mati ali babiza doji). Anka, she na Andrea Apelna is Kelzenhajna na Nemfkhim, je pretezheni mefz umerla in devet dni ŕtaro dete sapuŕtila, katero ŕadaj njegova babiza Anka Šter doji, ki je ravno pred nekimi dnevi fvojiga laŕtniga otrozhizha odfavila; prebabiza Anka Fink je pa njegova peŕterna.

(V Dobrovniku) fe potref neprenehama ponavlja.

(Nar ŕtarejfi kupez v eŕtrajfkimu zefarŕtvu) shivi v Brodu, nekimu terŕhnimu meŕtzu v Šlavonii, in je ŕadaj 118 let ŕtar. 100 let je she kupez in pod 6 zefarji je shivil, namrezh pod Karolam VI. — Marijo Teresijo — Joshefam II. — Leopoldam II. — Franzam I. in Ferdinandam I.

Prislovice

Štajerskih Slovencev.

50. Ta 'mu je dobro kópita trébil. 51. Timu niŕe nemore do kože. 52. V timu skozi vre, ko v hudi megli. 53. Drugim proso braniŕ, svoje pa vrablom pojesti puŕtiŕ. 54. Dokler bo veter z' mojimi lasmi gibal, tečas se to ne bo zgodilo. 55. Pa misli, de bo sodnimu dnevnu trobil. 56. Ker zamudi, naj jej kosti. 57. Ti ne si tistiga blata vréden, ko njim od pet kaple. 58. Se bo pes prejdcerknil, ko bo se merhe včakal. 59. Vouku ne treba ŕsume kazati. 60. Že mi brezje v kečko sili.

A. Krempl.

Šhitni kup.	U Ljubljani		U Krajnju	
	30. Šufhza.		26. Šufhza.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
1 mernik Pŕhenize domazhe	1	21	1	30
1 „ „ banafhke	1	24	1	31
1 „ Turfhize . . .	1	1	—	—
1 „ Šorfhize . . .	1	6	—	—
1 „ Ershi . . .	—	57	1	4
1 „ Jezhmena . . .	—	54	1	—
1 „ Profa . . .	1	1	—	—
1 „ Aide . . .	—	54	1	10
1 „ Ovfa . . .	—	36	—	40

V Ljubljani. Natifnil in saloshil Joshef Blasnik.